Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.06.2019, sp. zn. 25 Cdo 4210/2018, ECLI:CZ:NS:2019:25.CDO.4210.2018.1

Číslo: 52/2021

Právní věta: Zvlášť závažným ublížením na zdraví ve smyslu § 2959 o. z. se rozumí ta nejtěžší zdravotní poškození mající následky srovnatelné svou závažností s usmrcením blízké osoby, popřípadě velmi těžká zranění, která budou primární oběť po delší dobu ohrožovat na životě nebo po delší dobu zatěžovat výrazně nepříznivým zdravotním stavem, což bude mít citelný dopad do osobnostní sféry blízkých osob, a jejich duševní útrapy tak budou do té míry intenzivní, že musí být odškodněny i přesto, že následky zranění nebudou nejtěžší. Za zvlášť závažné ublížení na zdraví (§ 2959 o. z.) nelze bez dalšího považovat každou vážnou poruchu zdraví trvající nejméně šest týdnů (§ 122 odst. 2 písm. i) tr. zákoníku).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.06.2019

Spisová značka: 25 Cdo 4210/2018

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Duševní útrapy (o. z.) [Náhrada při újmě na přirozených právech člověka (o. z.)], Náhrada škody

Předpisy: § 2959 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2018, sp. zn. 39 Co 79/2018.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 29. 8. 2017, č. j. 8 C 42/2017-24, zamítl žalobu o zaplacení žalobci a) 200 000 Kč s příslušenstvím a žalobkyni b) 300 000 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

2. K odvolání žalobců Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 2. 5. 2018, č. j. 39 Co 79/2018-49, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vycházel ze závěru o skutkovém stavu, jak jej učinil soud prvního stupně, že dcera žalobců jako spolucestující ve vozidle řízeném matkou žalobce, která byla pro případ odpovědnosti za škodu

způsobenou provozem vozidla pojištěna u žalované, utrpěla dne 1. 3. 2014 při dopravní nehodě roztržení pravé poloviny bránice s výhřezem pravého laloku jaterního do dutiny hrudní, oboustranné pohmoždění plic, zlomeninu těla druhého bederního obratle, pohmoždění stěny hrudníku a břišní stěny, pohmoždění čelní krajiny vpravo s podkožním krevním výronem, otřes mozku a poškození okohybných svalů či nervů. Pro tato zranění byla hospitalizována od 1. 3. do 31. 3. 2014 a od 29. 4. do 16. 5. 2014. Nyní je sledována na pediatrické klinice, neurologické ambulanci, oční ambulanci a spondylochirurgii, projevuje se u ní úzkostně depresivní reakce po závažné autonehodě a rozvíjí se separačně úzkostná problematika. V současné době normálně chodí, rehabilituje, navštěvuje základní školu, může běhat, ale nikoliv skákat, při jízdě na kole používá páteřní chránič. S odkazem na § 2959 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), posoudil odvolací soud podmínku zvlášť závažného ublížení na zdraví podle následků na straně primární oběti a uzavřel, že nikoli každé omezení primární oběti v obvyklém způsobu života delší šesti týdnů bude kvalifikovanou reflexní újmou sekundární oběti. Daný typ ochrany je vyhrazen toliko pro kvalifikované případy z hlediska doby a intenzity trvání újmy, tj. pro případy, kdy primární oběť utrpí tak závažné zdravotní poškození, že bude prakticky trvale vyřazena z činnosti běžného života či většiny sfér společenského uplatnění. Takové následky dcera žalobců nemá, je zapojena do běžného života s relativně mírnými omezeními. Podmínka zvlášť závažného ublížení na zdraví podle § 2959 o. z. splněna není.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadli žalobci dovoláním, jehož přípustnost podle § 237 o. s. ř. dovozují z toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která ještě nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, a to otázky výkladu pojmu zvlášť závažného ublížení na zdraví podle § 2959 o. z. jako podmínky pro odškodnění sekundárních obětí. Dcera žalobců upadla po dopravní nehodě do bezvědomí, které trvalo téměř 3 týdny, prakticky 6 měsíců musela být upoutána na lůžku bez možnosti pohybu. Těžká vnitřní zranění ji ohrožovala na životě a spolu s mimořádně dlouhou dobou léčení nutno kvalifikovat tento stav jako zvlášť závažné ublížení na zdraví. Dovolatelé odkazují i na § 122 odst. 2 trestního zákona s tím, že orgány činnými v trestním řízení bylo zranění jejich dcery kvalifikováno jako těžká újma na zdraví. Žalobci museli několik týdnů čelit nejistotě o zdravotním stavu dcery, který mohl vést i k její smrti, po propuštění z nemocnice jí museli poskytovat časově náročnou péči, byli vyřazení ze společenského kontaktu, nemohli se věnovat svým zájmům a v případě žalobkyně i výdělečné aktivitě. Navrhli, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

4. Žalovaná navrhla odmítnutí či zamítnutí dovolání žalobců, souhlasí se závěrem odvolacího soudu, že se v daném případě o zvlášť závažné ublížení na zdraví nejedná. Musí se jednat o tak závažné a trvalé poškození zdraví, které je srovnatelné s úmrtím osoby blízké.

III.
Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud posoudil dovolání, vzhledem k datu napadeného rozhodnutí, podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. 9. 2017 (čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb. – dále jen „o. s. ř.“) a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobami oprávněnými – účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenými advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., a dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení otázky zvlášť závažného ublížení na zdraví jako podmínky vzniku nároku sekundárních obětí na náhradu za duševní útrapy podle § 2959 o. z., jež nebyla dovolacím soudem dosud řešena. Dovolání však není důvodné.

IV.
Důvodnost dovolání

6. Nesprávné právní posouzení může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

7. Podle § 2959 o. z. při usmrcení nebo zvlášť závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

8. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále „obč. zák."), neobsahoval výslovně formulovaný nárok na náhradu za tento typ imateriální újmy. Soudní praxe ve věcech ochrany osobnosti však tyto nároky v důvodných případech podle § 13 odst. 2 obč. zák. přiznávala s argumentací obdobnou § 2959 o. z. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2008, sp. zn. 30 Cdo 535/2007). Jednalo se vesměs o případy nejtěžších zdravotních poškození. Např. v citovaném rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 535/2007 šlo o nárok rodičů na zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou jim v souvislosti s komplikacemi při porodu jejich dcery, která se narodila s těžkými poruchami mozku, projevujícími se sníženou hybností s neschopností naučit se mluvit a řadou dalších poruch.

9. Při vymezení pojmu „zvlášť závažné ublížení na zdraví" nutno vycházet zejména ze závažnosti následků primární oběti. Půjde zpravidla o ta nejtěžší zdravotní poškození, zejména o kómatické stavy, závažná poškození mozku či o ochrnutí výrazného rozsahu, tj. o následky srovnatelné s usmrcením osoby blízké, kdy duševní útrapy sekundárních obětí dosahují určité vyšší intenzity. Jedná se o duševní útrapy (smutek, pocity zoufalství a beznaděje, strach) spojené s vědomím, že tato osoba byla trvale vyřazena z většiny sfér společenského uplatnění a změnila se v osobu trpící výjimečně nepříznivým zdravotním stavem. Lze též odkázat na principy evropského deliktního práva (PETL), představující nejvýznamnější dokument právní unifikace této oblasti, jejichž článek 10:301 hovoří o nároku osob majících blízký vztah k poškozenému, který utrpěl smrtelnou nebo velmi vážnou nesmrtelnou újmu. Z dikce uvedeného článku lze učinit závěr, že nesmrtelná újma musí být svou závažností srovnatelná s usmrcením blízké osoby.

10. Kromě případů s nejzávažnějšími následky může jít i o případy velmi těžkých zranění, která budou primární oběť po delší dobu ohrožovat na životě nebo po delší dobu zatěžovat výrazně nepříznivým zdravotním stavem, což bude mít citelný dopad do osobnostní sféry blízkých osob, a jejich duševní útrapy tak budou do té míry intenzivní, že musí být odškodněny i přesto, že následky zranění nebudou nejtěžší. Za zvlášť závažné ublížení na zdraví (§ 2959 o. z.) nelze bez dalšího považovat každou vážnou poruchu zdraví trvající nejméně šest týdnů (§ 122 odst. 2 písm. i) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). V trestní soudní praxi je delší dobu trvající porucha zdraví vykládána jako vážná porucha zdraví trvající nejméně 6 týdnů. Jako těžkou újmu na zdraví kvalifikovala soudní praxe např. i zlomeninu nohy v kotníku, jejíž léčení trvalo 7 týdnů. Takový přechodný stav poruchy zdraví však nelze označit jako zvlášť závažné ublížení na zdraví, které by bylo způsobilé vyvolat duševní útrapy osob blízkých poškozenému v intenzitě odčinitelné peněžitou náhradou podle výše citovaného ustanovení.

11. Ani v projednávané věci nejde o případ zvlášť závažného ublížení na zdraví, jak jej má na mysli § 2959 o. z. Byla-li dcera žalobců hospitalizována následkem dopravní nehody po dobu jednoho měsíce, poté propuštěna do domácího léčení a následně hospitalizována ještě dalších 14 dní a nejsou-li následky jejího zranění natolik vážné, aby jí vyřazovaly z většiny sfér společenského uplatnění, naopak je s relativně mírnými omezeními zapojena do běžného života, nejedná se o zvlášť závažné ublížení na zdraví ve smyslu uvedeného ustanovení. Dovolací soud nijak nezlehčuje starost a strach žalobců o dceru v době po dopravní nehodě, avšak poškození zdraví, které utrpěla, není ani z hlediska závažnosti následků, ani z hlediska doby, kdy byla ohrožena na životě a prognóza vývoje jejího stavu byla nejistá, tak vážným ublížením na zdraví, aby bylo podřaditelné pod § 2959 o. z.

12. Na tomto místě dovolací soud považuje za nutné uvést, že duševní útrapy sekundárních obětí, jestliže u primární oběti dojde k přechodnému stavu poruchy zdraví, kterou nelze podřadit pod § 2959 o. z., by bylo možno odčinit podle § 2971 o. z. za splnění stanovených podmínek, tj. odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášť zavrženíhodné, pociťuje-li poškozená osoba nemajetkovou újmu důvodně jako osobní neštěstí. V projednávané věci však žádné zvláštní okolnosti na straně škůdce tvrzeny nebyly.

13. Ze shora uvedených důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že rozsudek odvolacího soudu je z pohledu dovoláním vymezené otázky výkladu pojmu zvlášť závažného ublížení na zdraví správný, proto dovolání žalobců podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.